

HRVATSKE RIEČ

PREDPLATA: Za ŠIBENIK i AUSTRO-Ugarsku sa dostavom u kuću
mjesečno K 1:25, godišnje K 15.—. Za INOZEMSTVO K 23.—.
Plativo i utuživo u Šibeniku.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

Izlazi u utorak, četvrtak i subotu

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

UPRAVA „Hrvatske Rieč“ nalazi se u „Hrvatskoj Tiskari“ — UREDNIĆTVO
na obali br. 248. prizemno. — Tisk „Hrvatske Tiskare“ (Dr. Krstelj i drug)

Izdavatelj i odgovorni urednik Dr. JURE JURIN.

OGLASI PO CIENIKU.

God. X.

Broj 926

ŠIBENIK, četvrtak 9. travnja 1914.

Austrijanski novi snovi.

List vojničkih krugova „Danzer Armee-Zeitung“ poslje odkriće ruskih listova, da se radilo i radi između velikih vlasti o diobi Austrije, iznala plan kako bi se toj diobi dalo doskočiti.

Taj list umije da bi se Austriju dalo spasiti kada bi monarhia udarila nov pravac prema manjim narodima u njezinom okviru. Smjer te nove politike da je dan po samoj austrijanskoj državnoj misli, biva: združenje svih malih naroda srednje Europe u jednoj državi. Tomu cilju da bi imala odgovarati nutarnja i vanjska politika. Doba kada se moglo raznoredjivati male narode već su prošla. Pa iako su samo veliki narodi sposobni stvoriti veliku i moćnu jedinstvenu narodnu državu, mali narodi u sredini i jugoistoku Europe morati će tražiti oslonu na koju veliku državu, u koliko ta država ne bi bila Austrija.

Taj oslon da će mali narodi tražiti ako im bude zajamčen uz gospodarski i slobodni narodni razvoj. U Austriji je to moguće kaže taj list ako se temeljito promeni njezin dosadašnji kurs.

Mali balkanski narodi da bi se mogli sjediniti sa Austrijom kada bi im bili zajamčeni s jedne strane podpuni kulturni razvoj s druge podpuna narodna autonomija.

Izpunjenje te namisli, kaže taj list, jest jedino moguće rješenje države pred razsolom. Izpunjenje toga programa da je najbliža, najpotrebitija i jedina zadača današnjih bečkih državnika.

Ali da to bude moguće treba uvesti u nutarnjosti države temeljite reforme, koje bi omogućile pristup balkanskih naroda k Austriji.

Kad bi se to dogodilo — veli taj list — ne bi ni Sloveni ni Rumunji Austrije želili raspada države, a ruski Poljaci i Malorusi, Rumunji kraljevine i balkanski sloveni Srbije i Bugarske očutili bi veliku privlačujuću silu k velikoj podunavskoj monarhiji i iskali bi, kada bi im bio zajamčen miran narodan razvoj oslonu u moćnog susjeda.

Panslavizam da je škodio Austriji i da su se Slovensi služili tim strašilom da zadobiju koncesiju od kratkovidnih državnika Austrije. Kad bi se pak te koncesije učinile svojevoljno dobila bi ta taktika simpatije Slovena. Svi jugoslavenski dalekovidni političari da se boje rusificiranja. Kada bi nestalo Austrije da bi izgubili svoju samostalnost kako Srbi, Hrvati i Bugari tako i Rumunji.

Zatim taj list iztiče kako se u njegove namjere ne može sumnjati i kako „oni“ ne rade za Srbe ili koji drugi narod nego kako su i oružjem u ruci pripravni boriti se proti

svakomu koji bi se pokazao neprijateljem Austrije.

Nariče za tim kako se je u Austriji krivo što se Srbija i Crnogora našle u protivnom taboru i kako se je Rumunjsku i Bulgariju rinulo u naručaj Rusije.

Politički program koji taj list razvija u tobožnjoj promjeni politike Austrije veli on da je izvediv. Odlučujući faktori bi samo imali pripravljati tlo za tako rekuć automatično oživotvorene istoga. Kako su „oni“ dobili simpatije ruskih Ukrajinaca spoznajom Poljaka i Malorusa u Galiciji, tako oduzeti svaku podlogu velikorumenjskoj i velikosrpskoj irediti i ta dva neprijateljska sada naroda osvjeđeni da ne bi ništa izgubili priklopnjem Austro-Ugarskoj monarhiji, nego bi neizmerno mnogo dobili. Na taj način da bi se ti narodi sami odvrgli od Rusije i da bi se povratili njekadanju ljubavi prema državi Habsburgovaca.

Eto to bi bili ti novi snovi stanovnih krugova koji se kupe oko toga lista, koji vriedi kao vojnički.

Mi se u razglabljaju toga tobožnog programa ne čemo upuštati. To su stare osnove veliko-Austrijanaca koje su bile i do sada više puta iznesene osobito u onom listu koji je zaludjivao Hrvate a zove se „Reichspost“.

Opažamo samo da je taj program čudo naivan i prilično djetinjast. Za političare od oka vriedi ono što se u Istočnoj Europe radi od Krimskoga rata do danas. Taj rad dokaziva da se podižu samostalne države, koje hoće da žive svojim životom. Te države obasiju ciele podnunjive, a kako nije danas koristno ni dobro nikomu biti sam, tako sve te države sklapaju savez, koji nije ništa slabiji od Austro-Ugarske.

Mislimo da liek koji preporuča „Danzer Armee-Zeitung“ nije kadar proizvesti onaj učinak, kojemu se ona nuda.

Rumunji su bistro progovorili što misle. Srbija još ne govori. Italija još također šutti. Što se misli reklo je njeko rusko novinstvo, a čini nam se da liek koji preporuča „Danzer-Armee-Zeitung“ nije kadar izličiti sve te rane, koje drugi misli izličiti velikom operacijom.

Hoće li bolestnik biti podvržen operaciji ili konservativnom liečenju ne zavisi ni od nas ni od faktora koji se nalaze u organizmu koji je bolestan. Tu je potrebit konsult gospodje Europe, koja ima da uzput rieši za sva vremena i istočno pitanje.

Dogodjaji u Muču nisu sporadični; u njima je samo jedna eklatantna epizoda programatskog rada, na koji se tamo od dolaska novog namjesnika grofa Attemsa dadeše austrijske oblasti sukladno i preračunano sa nekim tobožnjim radikalnim

Prigodom izbora na Muču.

(„Obzor“ je 7. tek. donio zanimiv ovaj članak, te ga radi osobite važnosti i po predstojeće šibenske izbore u cijelosti donosimo):

Muč je zakutno mjesto u nutrinii Dalmacije i jedan od onih mnogobrojnih Mrkodola, kojima hvala providnosti ces. i kr. vlaste željezničkoj politici, dualističkog sustava i još mnogim drugim razlozima, ona zapuštena zemlja još i danas obiluje. Muč dakle sam po sebi jedva bi zasluzivao, da se javnost nimogredice njime pozabavi. Nu dogadjia se, da se i ovaka zabivena selišta dižu do povjesne važnosti, kad iz njih preko crne tame, koja ih prekriva, prasne svjetlo, očitujući u najstrijim obrismama čitav pravac jednog sistema i otkrivajući sve tajne stanovite izborne strategije. Do pred deset godina bio je na primjer Vrgorac u Dalmaciji poslovičan radi stanovnih korupcija i zlorabe. Od godine 1907., biva od prvih općih izbora na temelju općeg prava glasa, ta se proverbijalno preniesla na Muč. Za onih čuvenih izbora, kad je stranačka strast znala da izrabi i katonsku reputaciju našeg poznatog arheologa mons. Bullę, Muč je — čudom koje se preko noći dogodilo u izbornim žarana — odlučio, da je vlasta u svom nastojanju uspjela i sprječila izbor demokratskog kandidata u splitskom kotaru. Od onda se mnogo toga promijenilo: neodvisni elementi raznih stranaka uvidješe, da je međusobno trvanje samo u hatar vlasti i pri drugim izborima za Carevinsko Vijeće izabran je ogromnom većinom glasova dr. Smodlaka. Nu vlasta se opet vraća na Ženjivu. U jurišu na splitski kotar ovaj put otvoreno ju počne jedna stranka ili bolje budi rečeno jedan dio one stranke, koja bi po svom postanku i bitnosti moralna biti najradikalnija i najnepomirljivija prema vlasti — hrvatska stranka prava. U Muču se sada vode općinski izbore i vjerodostojne vijesti utvrđuju da politički komesar, koji je općinom upravljava već nekoliko mjeseci, bez obzirno izrabljuje svu svoju moć da pomoći službenog aparata, suradnjom frataru i uz asistenciju zast. Dulibića koji se nalazi na biralištu protura u občinsko vijeće pravačke kandidate. Račun je jasan: osvajanjem Muča moć će se uspjehom nastaviti navala na samo srce Dalmacije — na grad Split.

Dogodjaji u Muču nisu sporadični; u njima je samo jedna eklatantna epizoda programatskog rada, na koji se tamo od dolaska novog namjesnika grofa Attemsa dadeše austrijske oblasti sukladno i preračunano sa nekim tobožnjim radikalnim

elementima. Zast. dr. Drinković, kome se ne može poreći iskrenosti i odrešnosti u javnom životu, iznio je u nizu članaka u šibenskoj „Hrvatskoj Rječi“ sve skrivene niti, koje vežu bečku vladu, zadarsko namjestništvo i jedan dio političara, koji se narinuše pravačkoj stranci u Dalmaciji i kojih se ona još nije znala otreći. Danas je čitavoj dalmatinskoj javnosti bjelodano, da je grof Attems došao u Zadar ingenjansom prvaka slovenskih klerikalaca dra. Šušteršića, čigove su veze sa bečkim kršćanskim socijalima i njegova ovisnost o centralnoj vlasti poznate. Zato u ovom dijelu pravačke kampanje prevladava klerikalni značaj, opaža se ne samoainteresovanje nižeg klera i redovnika, nego i uplitanje visokih crkvenjaka, kao biskupa Pappafave u Šibeniku i mandatara splitske kurije Alfrevića.

U Dalmaciji se dakle ide za tim, da se od one siromašne i iskušane zemlje u političko-stranačkom pogledu napravi drugu Kranjsku; da se neodvisni elementi potpisnu — a u tome nema obzira, jer se ta borba provodi i proti onim pravašima, kao drugi. Drinković i drugi, Krstelju, koji ne htjede ovoj sramoti prignuti šiju — i da se mjesto njih inauguruje crno-žuta, klerikalna reakcija, kakova može biti po volji i po četu samo stanovitim faktorima na Dunavu.

Taj se rad evo već drugu godinu punom parom obavlja i pogodjuje ab-normalne prilike, koje su do pred kratko vrijeme vladale na jugu monarhije, šutljivo pristajanje središnjeg vodstva pravačke stranke, a donekle i apatija neodvisnih narodnih elemenata.

Rezultate tog rada već vidimo: nekoliko općinskih zastupstava je raspušteno, a medju njima u prvom redu ono Šibenika, jedno od najvažnijih dalmatinskih gradova; otvoreni sukob između Zemaljskog Odbora i Namjesništva, jer se ovo potonje nije žacalo, da pri imenovanju komesara, raspisivanju izbora itd. jednostavno mi-moilazi jasne ustavne zakona. A medju tim se u istim občinama radi, da pobedi baš ona stranačka frakcija, koja je pod izravnim vodstvom Dulibića, Alfrevića, Crnica i drugova. I pri tom se ne biraju sredstva, kako najbolje sadašnji izbori u Muču dokazuju: zastrašivanja putem šumskih globi seoskih dača i sl. agitacija putem materijalnih pogodnosti, pri čemu šumari i lugari, čauši i seoski glavar, oružnici i finansijski stražari postupaju kao skupna vojska pod zapovjedništvom političkog komesara i župnika, a kruna svemu tome jesu napadne izborne zlorobe.

Ovaj se rad opaža osobito u Šibeniku i spljetskom kotaru; u prvom, da

se osigura Dulibiću bečki mandat i drugi Krstelju sa neodvisnim pravašima otme Šibenska općina; u drugom, da se oko slobodoumnog naprednjačkog Splita postave tvrdje, sa kojih će se na sam grad jurišati. Ali i u drugim kotarima se radi, osobito na otocima i u dubrovačkom okružju, — a sve, da se hrvatska i demokratska stranka izlasi i prokriči put austrijskim klerikalima pod zastavom radikalstva. Da pače neki vajni „pravaši“ — kao ono pri zadnjim općinskim izborima u Žadru i u Biogradu tako i sada na primjer u Visu — upuštaju se u kompromise sa ostacima talijanske stranke, uskrisujući na život sve nacionalne otpadke samo da svojim stražnjim probitim pomognu.

A međutim se sad jednom, sad drugom isprikom dalmatinski sabor ne sazivlje, očito najviše radi toga, da se ušutka glas javne kritike sa strane neodvisnog pa i pravačkog pučkog zastupstva. Treća je godina, što ovo zakonodavno tijelo ne funkcioniра, treća je godina dakle što Dalmacija, uz sve ove abnormalnosti i izvanredni režim u Splitu i drugim gradovima proživljuje doba pravog vanzakonskog komesarijata. No Dalmacija je pokazala dostatne odporne snage i proti još nasilnjim vladavinama pa će i ove nove eksperimente, nadamo se, bistrom svještu i ne-pokolebitošću svoje inteligencije, sretno preturiti. Na pritužbe dalmatinskog zastupstva izjavio je grof Stürgkh, da će poraditi, da se dalmatinski sabor što prije sazove. Idemo da vidimo, koliko i ovo austrijsko obećanje vrijedi.

Naš narod prema slobodi Albanije.

Kao narod kulturan, ali neuđedinjen i rascjepan; bez slobode, ali u pravu, da je dobijemo i imamo; kao narod, koji je mnogo doživio, iskusio i pretrpio, moramo shvaćati ropstvo i slobodu, kao što dolikuje i kao što se imaju tumačiti ta dva oprečna pojma tih dviju oprečnih ideja. I dogodajima, koji stvaraju periodne izmjene i ropstva i slobode, treba davati uvijek kritično značenje t. j. treba često vidjeti utjecaje i namjere, pod kojima se sve to zbiva, ako želimo doći do pravedna i nepristrana zaključka. Jer ni slobodi, koja se daje ili dobiva uslijed političkih preokreta, ne može se uvijek naći osloni i poticaj u onom plemenitom i etičkom moralu sa strane svih onih, koji doprinješte ostvarenju te plemenite ideje. Ima tu mnogo mutnih spletaka, mnogo diplomatskih i političkih trikova, mnogo podmuklih i nečovječnih namjera, ali veoma malo svjetla i

Predplatite se na „Hrvatsku Rieč“!

pa prokune i zaprijeti
svim što pakoz za zle krije —
nemoj gnjevom uzavrijeti:
Zaman mrtve sunce grije!

I' pak znani mudrac z'jevne
(za kog sve je... ništa, ludost)
jer i ti mu glupo pjevne —
pravo čini: prava mudrost
u z'jevanju — vaj, mudrosti! —
toga mudraca sva se blista!

Kako l' svojoj u ludosti
ti da vr'jediš, ama išta?

Ji' te još i peckar sleti
da bez sm'jeha si i krv —
opet ništa. Tek ga sjeti
e s grohotu već se smrvi
smiščeva duša, koja.
Onda kletev on se lača;
dok na tebi, pjesmo moja,
nema l' sm'jeha, al' ni plača!

Il' s okruća te prekorci
ko bi da ga pjesma gane
a do plača — odgovori:
Čemu suza baš da kane?
Zalud. Sama se obruči,

i svjetlu češ mrska biti,
kada jedno ne nauči:
ne umiješ suze lit!

Susretneš li pak čudaka,
kom se budeš i svidjela:
naišla si na ludjaka
bez ukusa i vidjela!

Nakon jednog susretaja....

Susresmo se već toliko puta,
i toliko pogledali — je li?
Tek što moje srce „nešto“ sputa:
i roblje je, što — ljubavi želi....

Vidjesmo se već toliko puta,
i slučajem pukim — zar li nije?
Tek što oko moje, svog sa kuta,
„neč“ je drugo vidje gdje se smije....

Pa čuj, što se meni snilo,
nakon jednog susretaja,
da mi ruke nježno milo
uz svjet novih osjećaja

dotakla se ruka tvoja!

I osjeti duš moja
slatkost svega tvoga žiča,

najskol onda, kad' no tvoja
slatka poput meleme-pišća
topla usna dotakla se
mojih usta!

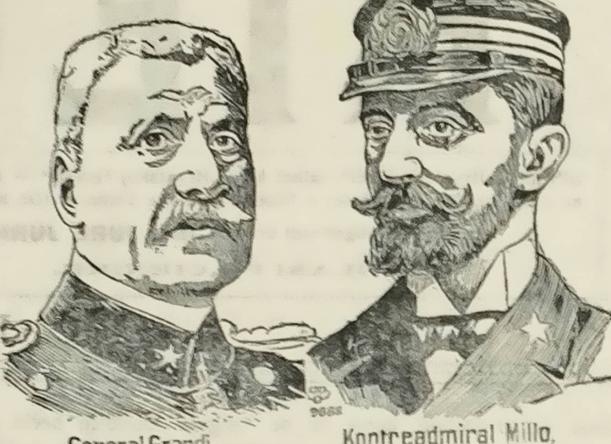
I još 'ječ ti slušah blagu
gdje iz srca veli čista:
Ti ne gubi vjere snagu;
ljubi, vjeruj — više ništa.

Pa ne dvoji — još ti velim:
Srca moga nema ko bi,
svojom ti se vjerom vjerim,
osim tebe da predobi.
Ali stalan i ti budi,
ostavi se pustih hira,
ne preljubi, ne zabludi,
jer to moje srca dira
do očaja i do plača.

I ja klekoh, a preda te,
prezrev svega svjetla zloču,
pa misleći samo na te
skrušeno ti rekoh: Hoču!

Ao, sanjo,

Novi talijanski ministar rata i mornarice.

Kako je poznato talijansko je ministarstvo sad potpuno; ministrom mornarice imenovan je kontramiral Henrik Millo, dok je ratno ministarstvo preuzeo general Grandi. Ratni ministar Grandi je kao general i političar još nepoznat. Ministar mornarice rodjen je 1865 u Chiavari, g. 1884 stupio je u ministarstvo mornarice. Za talijansko-turskog rata uspjelo mu je da sa 5 torpednjaka izvede glasoviti onaj ulaz u dardanskog tjesno.

pravednosti. Ima tu vražib zapletaju, što ih kuje i riješava evropska diplomacija vješto i prepredeno u starim odajamama svojih kovačica uvijek istim halatom, ali izmjeničnim i vrlo nesigurnim izgledom na konac. Ono, što pravednost, poštjenje, savremenošć, te zahtjevi kulture i čovještva, ne mogu postići, to se tu u ime „interesa“ ove ili one države riješava na vrlo lak i jednostavan način. Tu se radja jednima ropstvo, da se drugome dade sloboda; na jedne se diže mač, da se druge brani; treće se davi da drugi budu jači i slično.

To je kovačica raznolika materijala, opskrbljena spomenicima iz povijesti, koju je ona isto stvarala i na koju se u ime historijske pravednosti poziva, da opet što slična izvede. Rodi se tu i po koje miljenje ove ili one države, a kao najnoviji plod te stare kovačice ima se spomenuti da je Evropa u ime kulture i pravednosti, u ime historije prošle i buduće, te u ime raznih rasnih odlika, dala jednemu narodu s kojim mi graničimo, slobodu. To je najnoviji plod, najsvježe jaje, što nam ga je izlegla godina 1913., a opravdan je taj korač svim mogućim argumentima, što nam ih dade kovačica iz Londona.

Kao kulturni narod, ali neujedinjen i rascjepan; bez slobode, ali u pravu, da je dobijemo i imamo, kao narod, komu na lopovski način oteče slobodu u davnini, da drugome bude bolje, a sada nam je nedaju, opet radi istih ili barem sličnih motiva, sloboda za nas, koje nemamo, ali za kojom težimo, mora imati svu onu izvještost i širinu opsega, koji zahvaća pojmom te riječi. Kao nacionaliste, ali bez jedne samostalne nacije, kao odrešiti pristaše nacionalizma, kojim je Mazzini ujedinio Italiju, ujedinjenje i sloboda drugih naroda nama ne smije biti trn u oku, jer bi to bilo očito, da, dok ovde zagovaramo široki politički liberalizam i pravo dajemo svakome narodu, koji se oslobadja ropstva, a onđe radimo obratno, da pljujemo u lice ideji, koju zagovaramo.

Nego nešto je drugo, što pri ostvarenju tih postulata treba uvažavati! To su

čovjek mješa po kavanam i tramvajima, ili gubi medju bukom kola, zviždakom željeznicu i parobroda kao i zabavam svake ruke, gubi jačinu i ono, što čovjeka, kad je sam i kad razmišlja, silno i snažno potresa. Tu odprani bogaci, sgueri i gladani, sa prosjačkim štamponim ne pozbudjuje kod prolaznika, gdje se sve to mješa i dogadjaj, samostalosti i dužnost, da mu pomognem mlostinjom. Pokraj njega se prolazi nehajno; njegova molitva i njegov glas čuje se i ostaje na pameti, dok ga nijesu mimošao. U gradu smilovanje i oječaj vrijedi samo na tren i tu se misli na to, kako da se zabavom utuče čovječji vijek.

U selu je dukčje, jer tu čovjek živi za drugo, nego li u gradu. Tu se život ne ispunja zabavom, nego radom i bijedom; tu je čovjek bliže materiji i on je bolje osjeća. I bura u najvećem bijesu i potcikivanju i pljusak kliče zimi i ljeti, i ružično prelijevanje boja, što ga ostavlja za sobom zapad sunca, žuhorenje potoka ili biglisanje slavulja, sve se to u selu očekiva drukčijim duževinim raspoloženjem. Pa i za me, dok sam na selu znači više nego u gradu: bura, koja zavije i zviždi, koja nosi i ruhi; grom, koji puca i ubiva; sunce, koje grje i jača; cvrkut ptice u gaju, koji raspterava tugu i blaži bol. Jasmačno je to radi toga, jer samoča sili

dogodjajima, gdje se je stvarala slobodna Albanija. A kad ne bi bilo u toj slobodi ono, što silom turiše neke države, vjerojatno naše bi ponašanje bilo drukčije, jer bismo kod tako širokih rukava i mi davno imali slobodnu Hrvatsku, kad nije nitko ni mislio na Albaniju. Ali jer varava sudbina dosudi protivno i jer u svim Islučajevima imaju glavnu riječ „stanoviti interes“, ova se je sloboda skovala pod njihovim utjecajima, pak naša i sva nepristrana svjetska Štampa pozdravila je „to miljenje“ bez oduševljenja, kritički i bojažljivo.

Mi Hrvati, Srbi i Slovenci, koji živimo na teritoriju Austro-ugarske monarhije bez ikakove slobode i ikakovih prava, nas preko šest milijuna robova, kada smo dizali svoj glas proti slobodi Albanije, a upozoravali kulturni svijet na naše pravice i prava; nas šest milijuna robova, čiji je glas veoma malo vrijedio i uvažavao se, rekomo istinu, koju danas mučke priznaje i kralj Albanije Vilim I.

Još su dva razloga koja daju jačinu našem držanju u toj prigodi: Tko se bori za slobodu Albanije i kome se on daje? Zločincu u običnom životu ne dozvoljavamo naziv dobra čovjeka; onome za koga znamo, da nije dozolan zagovaranja jedne više i plemenite ideje, odnosimo to pravo. Ne vjerujemo klerikalcu, kada se u stanicima slučajevima pokaziva pristašom modernizma i liberalizma, ne vjerujemo lepotu, kada pred sudom govori o ispravnosti i valjanosti poštene života; tako tu, tako i svugde. Ova dvojčićna igra, ove zle odlike koje u životu medju ljudima znače mnogo, u slučajevima višeg i većeg zamašaja; znače još i više jer i nose veće posljedice. Nužno je ovo naglasiti, da se lakše osvijetli uloga, koju su neke države igrale u cijelom balkanskom ratu, prije mire u Londonu, u njegovu toku i poslije njega. Balkanski rat, pak nevjerojatna brzina, u kojoj su balkanski narodi potisnuli Turku s evropskog teritorija; pad Dileopolja, pobjede na Kosovu Polju i po staroj Srbiji, marš Bugara na Carigrad i okupacija obala egejskog mora, zadali su silnici briga i ponišili toliko lijepi sanjci. Kada se je vidjelo, da će rat svršiti za saveznike bolje, nego se je očekivalo da ljudi, koji su cijelu ovu vojnu kao i naš narod znali najbezobraznije karikirati (Simplicissimus i oni!) povedeno je pitanje, da se Albaniji dade sloboda. Tko? — najveći za tome slobode i najveći njezini neprijatelji poigrave te širokog političkog liberalizma prema budućem narodu u ime svojih „interesa“, a u isti čas, kada su to činili, sisali su dušu svojim podložnicim i hapsili ih, kad su se osudili i spomenuti da su poseban narod. Čudnih li kontrasta i velikih li paradoxa? — A za koga?.... Za narod, kome možemo biti kulturni učitelji, koji je bio poznat samo po svojim primitivnim vrlinama i po ustancima, što ih je velikan Iso Božetinac s ostatkom svojom braćom digao proti Turku, S bježe i Crnogore. Znao se je samo, da je taj narod bez kulture, da ima par narodnih pjesama i koju novinu u svom jeziku, nekoliko samostana i škola austrijskih ili talijanskih, a u najnovije vrijeme „filozofa“ Hilma, pa ipak skočiše zatomici slobode, da se Albaniji dade sloboda na račun našeg naroda.

Sve ovo, što navedoh, dovoljan je

i opravdan razlog da je naš narod ustao onako energično, kada se je iz velikih pobjeda jugoslavenstva na Balkanu imala osnovati kao ravnopravna Velikoj Srbiji — Velika Albanija.

Današnje i tek minulo vrijeme, za kog su se u Albaniji izvili čudni dogodići i donkihotske aventure, dadoše ispravnost našemu sudu, koji se u ničem ni sada nije promjenio. A Vilim I prije Njemač i protestant, sada Aronaut veći od Skenderbega Jurja, te do malo Muhameda nac ili katolik, kralj Arbanaške države, a ne smije izići ni iz kuće; koga su Arnauti u Draču dočekali sipskim zastavama, on je vjerojatno zamjenio prvaženje svoje uverenje prema slobodi Albanije novim, koje prijeći kraljevska kruna, da izidje na javu; možda se je i pokajao, što je postao kraljem bez moći.

Razdloba Albanije u sferu talijansku i austrijsku, ustanci, koji još nijesu svršili i koji još prije glavi Albanskog kralja Vilima I, zar nijesu to nagadjanja, a najnoviji pokret i revolucija u Epiru, kao i to da se vodi u samoj Albaniji po bugarskim časnicima agitacija proti Viedu i nove vlade, nijesu li to pripreme za nove avanture pod firmom slobodne Albanije?

Veliki Prolog, 7. travnja 1914.

Ivo Jelavić, sveučilištarac.

POLITIČKE VIESTI.

Zdravstveno stanje vladara.

Danas su se bile pronijele vijesti o slabom zdravlju carevom, ali su već uredovno dementirane.

Austrija dobavlja monitore.

Zapovjedništvo mornarice naručilo je u jeseni dva nova dunavska monitora od 536 tona, ugradjena tako da mogu putovati i Savom. Monitori će biti početkom Junu stavljeni u službu.

Put Austrijske eskadre

Eskadra austrijskih dreadnoughta stigla je u Smirnu i tu ostaje 10 dana.

Konkordat izmedju Srbije i Vatikana.

Vatikanski krugovi izjavljuju da Austrija još nije nikakvog prigovora podigla proti uticanju konkordata sa Srbijom. Do sada su bili povedeni samo neobvezatni pregovori.

Homerule bill.

Donja kuća je dovršila specijalnu debatu o Homerule billu, te je prihvatala predlog u drugom čitanju sa 356 protiv 276 glasova.

Priestolonasljednik i Česko sveučilište.

Kako „Čas“ javlja, zagovara priestolonasljednik plan novogradnje českog sveučilišta.

Nova korupcionistička afera u Českoj.

„Čas“ objelodanjuje najavljenje dokumente u pražkoj korupcionističkoj aferi, te saobćuje, da je prijašnji zastupnik Černohorski primio 20 hiljadu kruna, a nepoznata osoba 14.000 kruna za posredovanje, kad je občina grada Praga htjela kupiti jedno zemljište.

baš sada usporedit ono, što je umjetnik tu iznio i što gledam? Koja će predodžba biti jača i jasnija; ona, koja se gleda i baš sada prima, ili koju možda ni umjetnik nije doživio, ali ju je znao vješto prikazati....

Ova mi se je misao veoma svidjela i veoma sam bio zadovoljan, da mi je došla na pamet.

„To je, čini mi se, u Nehajevom „Biegju“. Taj je roman i onako odjek bure, koja ovdje prikriveno, onđe otvoreno, hara ljudskim društvom. Ta je bure socijalne bijede ubila i uništila talentiranog Gjuru Andrijaševića. Tu će biti sigurno“. I počeo sam listati stranicu za stranicom nerozvan i bojažljiv, misleći, da to neće naći ili da će bure prije prestati, nego li nadjem. A ona je nesmetano i dalje vršila zakon prirode, koji se stvara daleko od ljudi u nebeskim visinama, zavijajući i potcikivajući kao bijesno momče lomila je svoju silu o sve, što joj stalo na putu. Čas polaganje, čas žeće, bure je tukla u moj proroz, kao da mi govor: Evo me; ja te čekam.

„Jest! U zapiscima književnika Andrijaševića nalazi se ona stavka!... U bilješkama je iz Zdenaca nema.... bit će u onim iz Senja.... Jest.... tu je....

„Ovdje je bure sasvim drugo — tu je živ element, koji dolazi kao kakav nadze-

Kako „Narodni Listy“ javljuju, podnio je dr. Rašin u ime 51 gradskog zastupnika tužbu proti odvjetniku Boučku, koji je u jednoj skupštini govorio o 10 panamista u pražkoj večnici.

O upadici kod Metalke.

Srbska vlada izjavljuje, da je glede pitanja Metalke dala Crnoj Gori papire, nadjene u arhivu u Plevlju, kojim će papirima moći Crna Gora napraviti Austro-Ugarskoj dokazati svoje pravo na posjet Sjenokosa. Iz papira izlazi, da je Austro-Ugarska već u tursko vrijeme prisvajala Sjenokosa za Bosnu, ali je od Turske u tom zahtjevu bila odbita. Dakle je nesumnjivo Sjenokoš prije rata pripadao Sandžaku.

Sabiranje srbskih četa na granici Albanije.

Prema pouzdanim informacijama posljednjih dana uslijedilo je duž granica Albanije veće kretanje srpskih četa. Kod Ohrida i Kosova koncentrirani su jaki odjeli artillerije.

Poincaré-ov put u Rusiju.

Predsjednik republike Poincaré polazi s velikom ratnom mornaricom dne 22. srpnja u Kronstadt. Poincaré će ostati četiri dana u Petrogradu.

Ustanak u Epiru.

Arbanaška žandarmerija bavila se jučer u blizini Korice protiv 300 grčkih vojnika, kojima su zapovjedala tri grčka časnika, a sobom su imali 3 mašinske puške. Šest ustaša je uapšeno. Od ostalih je više njih ubito, dok su drugi pobegli. Ustaša u Korici nakon poraza, podpunoma su se predali arbanaškoj vladu, te su razoružani, a jedan je bilo bačen u tamnicu. Metropolita Korice je uapšen kao začetnik ustanka.

U diplomatskim se krugovima govori, da će knez Vilim na otoku Krku posjetiti cara Vilima. Rok za ovaj posjet još nije ustanoven. Za prevoz iz Drača na Krk bit će knezu stavljen na razpolaganje jedna ratna ladja.

NAŠI DOPISI.

Imotski, 5. travnja.

(Ustanovljenje Podružnice Družbe S. Ć. i M. za Istru u Imotskom.)

Danas se u Imotskom inicijativom učitelja M. Kolina, ustanovila Podružnica Družbe S. Ć. M. za Istru.

Radostni smo, da je odmah pri konstituiranju društva pristupio i veliki broj članova, od kojih preko 50 podupirajućih, koji su se osim redovite uplate od K 50, obvezali davanje stanoviti mjesecni doprinos.

U upravu su birani: predsjednikom Dr. Mile Vuković, a njegovim zamjenikom Dr. Ante Perić; tajnikom Filomen Streljom njegovim zamjenikom Jakov Grubišić; blagajnikom Dr. Frano Pelicarić, njegovim zamjenikom Jozip Šoić.

Uopće se u ovoj varoši, kod svih bez razlike stranaka i staleža, pokazao jaki interes za ovu Podružnicu, a budi dokaz najbolji taj, da od svih prisutnih nije ni jedan izostao, a da se nije upisao ne samo kao podupirajući već kao redoviti član.

Na konstitucionoj skupštini, izmedju

maljski zmaj. Ljudi u malom gradu ne rade mnogo i ne žive brzo. Nema ni nervoznih zabava za jedan čas, medju koje u velegradu pripada i doba, odredjeno za objed ili večeru. Ovdje ljudi bivstvuju više kao biline — i za to osjećaju jače dodir prirode. Dodje bure — a ovdje i duva jače; — polovica puka ne izlazi iz kuće; čemu da se boriš s elementom, kad ti je svrha izlaska žetnja, ne trčanje do udaljenog uređa ili broda? Zatvorиш se u kuću i zamandalis čvrsto vrata. Ono malo svijeta, što mora da se pokaže vani, bježi takodjer brzo u kuću, obavivši najpreči posao. U gostionici ostanu samo oni, koji baš nemaju gdje đi. I bura zavija, huče i srće po praznim ulicama. Ako je pred koji čas pala najača kiša, ona je osuši u tren. Ide kao nekakova ogromna kosa sa sto noževa, viri iza svakoga ugla; zviždi u svakom kutu.

Tko da se s njom i ogleda?

A ona ide dalje do mora; i ne duva jednako, nego li mahove, ne vrtla velike valove nego kosi. Na moru pokaže se trag njena dodira i leti užasnom brzinom. Kao da se skliže po površini. A prieko, na otoku, gdje se razbijaju o pećine, — bure uzdiže prave vrtloge pjene.

Ona nije kao požar; ne ubija, ne ništi onoga, tko se nije ne boji. Nije kao plava, jer ne guta bez milosrdja. Bura je

ostalih, govorio je Dr. J. Ferri, prikazavši tešku borbu našega naroda za svoju maternsku rječ; istaknuvši žalostne pojave naših odroda, kao Sangulina sin hrvatskih roditelja i Škopca, koji odgojeni u tudjinskim nametnutim školama, zaborave na svoj rod, te se istoga dapače i stide; zaključkom zaželi da se i u drugim našim gradovima i varošima pokrene življiva akcija oko osnivanja Družbinih podružnica i sakupljanje donjosa za spasavanje naše djece od tudjinske najeze.

Skupštini je zaključio g. Dr. M. Vučović, preporučivši svima a osobito trgovima da u svojim trgovinama prodavaju isključivo Družbine predmete, koji svojom vrsnoćom, ne samo da su na ravni drugim proizvodima već ih i nadmašuju.

Napred za Družbu!

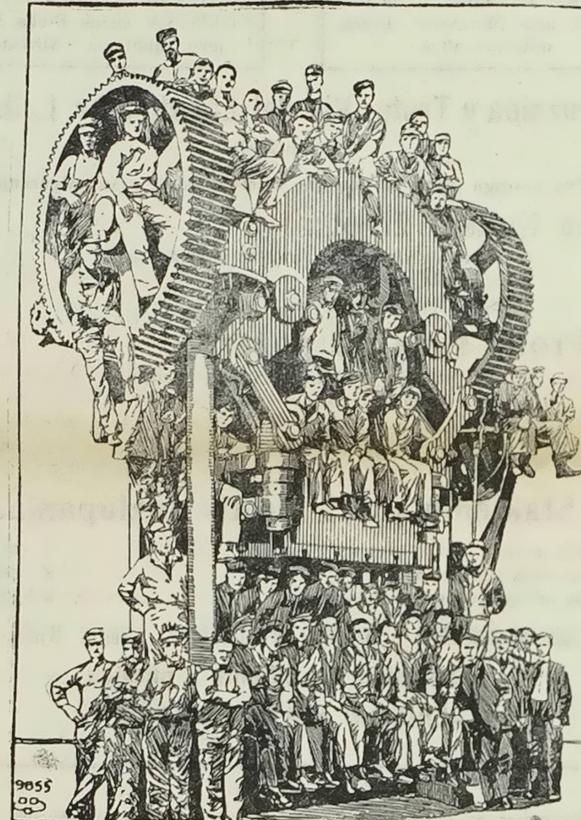
PRIVREDA I TRGOVINA.

Solun-paroplovvidba. Gospodin kapetan V. Gamulin, naš vrijedni pomorac, došao je do vrlo dobre i rodoljubne ideje, da pokrene jedno parobrodarsko društvo za svezu i promet Soluna sa Trstom i lukama na Sredozemnom moru. Družtvu, što ga je naumio zasnovati kapetan Gamulin, bit će vrst slobodne plovitve. Kako nas iškustvo uči, takova društva daju najveće dividende a primjerom nam je Dubrovnik, Gerolimic, Premuda, Tripković i drugi. G. kapetan Gamulin misli započeti sa jednim parobromom „Jugoslavijom“, od po prilici 3000

tona. Kad se društvo učvrsti i pokaže prve znakove procvata, onda će se misliti na povećanje flote, a u osnovi je već 7 parobroda. Ideja je posve dobra i društvo će biti sasma slavensko, pa imade svakako nade, da će ga se poduprijeti sa interesovane strane. Gosp. kapetan Gamulin sabrao je već preko polovicu karatista (1 karat vrijedi K 12.000 najmanji upis $\frac{1}{10}$ karata K 1200). Preporučamo svima našim ljudima, da se odazovu upisom, da ne bude kasnije prigovora, da se ostavlja tudjincima pomorstvo. Već imade talijanski konsorcij, koji je u pregovorima sa srbskom vladom za ustavovljenje paroplovvidbe za Solun, ali smo uvjereni da će srpska vlasta radije poduprijeti našu domaću udrugu, nego li onu drevnih neprijatelja Slavena. Tko želi potanjih informacija neka se obrati na g. Katalinić-Jererovu u Opatiji (villa „Dalibor“).

Financiranje izuma. Nakon poduze stanke počeli su kojekakvi inostrani agenci putem novinskih oglasa ili neposrednim ponudama opet snubiti domaće vlasnike povlastica na izume radi unovčivanja povlastica. Pošto su u tom pravcu ustanovljene raznovrsne sljeparije, preporučuje trgovačko-obrtnička komora zagrebačka domaćim interesentima da se ne daju zamamiti blještavim ponudama, te da ni s kojim inozemnim povlašćenim tvrtkama makar kako zvučni bili njihovi nazivi, ne stupaju u poslovne veze, dok sebi o njihovoj pouzdanosti putem svoje nadležne komore ne pribave nužna obavještenja!

Orijaška mašina za gradnju automobila.

Na ovogodišnjoj englesko-američkoj izložbi u Londonu u odjelu za mašine bit će izložena orijska mašina za gradnju automobila. Ogorne dimenzije ovog stroja najbolje se vide iz gornje slike.

nešto više i ljepše. Udara te u obuze, upire ti se o rame, guši ti dah, ne da ti napred. Bori se! — kao da ti veli njen zvividuk. I korak po korak moraš da joj otimaš pravo, dok te pusti uz ulicu. A nije gotovo nikad tako bijesna, da ne bi poštovala tvoje snage i srčanosti: upri i doći češ na drugi kraj. Samo ne bježi pred njom! Ako se okreneš i pokušaš da trčiš, odmah ti se naruga. Ti — ti hoćeš da se natječeš u brzini s njom, koja hrli brže od najbrže lokomotive! Ne kušaj! — Ona te digne kao pero u zrak i baci ozid.

Ona je elemenat za jake i smjele, ne za mudre ni za oprezne. Proti njoj nema štrcaljke ni čamca — ona još gospodari u svom kraju, slobodna kao divljač u pršumi.

A nije ružna, ne prati je ni magla ni taman oblak, nebo je vedro, kad duva, i što je vedrije, to veselije ona slavi svoj pir!....

Prizor iz knjige bijaše za me, kada sam ga prvi put prečitao, mnogo potresniji, nego li sada, kada se je pred mojim očima zbijao prizor iz života.

Posljednji je bio jači, da potrese mojom dušom življe i baš onda, kada sam mislio, da on ne ostavlja nijedan atom moga tijela neuzbudjenim, slučaj htjede, te se tako dalje nešto ispod puta pokaza jedno

stvorene, zgrčeno, zgurenje, sa prosjačkom torbom o ramenu, s krunicom u jednoj, a sa štapom u drugoj ruci.

Poezija i proza! Bijes, užas i moć i ono, što je posljedica bure socijalnog života! Jadnik u staroj dobni, s nekoliko razderanih dronjaka na sebi, pognut, savijao je i onako slabu svoje tijelo pred vremenom i išao od vrata do vrata i da sto skuca „na put božji“ za se i za djecu.

I onaj kamen, koga se ništa ne može dirnuti i one klisure, koje se miluju s pljuškom valovljiva Rastok-jezera proplakale bi, kada bi vidjele tu bijedu i odvažnost čovječe volje i potrebe u ovome času.

* * *

„Edip i Antigona, što ste vi prema ovome.... Priče.... nadute epske priče, koje pokrivaju plaštem grimiza i veličanstva neljucke udese — glatki, zvonki stihovi grčke poezije, božice imramorna nepomična posmjeħha.... i ništa drugo. Što je vaš udes, kojim ravna mahniti gnjev mahnitih bogova prema nesreći ovog neznanog, bezimelog slijepca....

A ipak se za Edipa proljevaju sve suze retorike, a za tebe, ni prozori se ne otvaraju.... zašto?.... Zato što Edip nije nigda živio.

(Ivo Vojnović u „Magli“.)

IZ GRADA I POKRAJINE.

Hrvatski Sokol u Šibeniku. Prijedaje na Uskrsni ponедjeljak 13. tek. 1914. u društvenim prostorijama zabavnu večer. Program: I. „Izbiračica“. Šaljiva igra u 3 čina od K. Trifkovića. — II. „Boccacio“. Šaljivi tropjev. Pjevaju gg. F. Delfin, A. Weissenberg i H. Marjanović. — III. „Plesni vjenčić“. — Početak tačno u 8 sati u večer.

Zagreb za jugoslavenski Trst. Općinsko zastupstvo protestiralo je protiv talijanskih divljaštva na Revoltelli, izrazilo svoju simpatiju jugoslavenskom djaštu i glasovalo 1000 kruna za hrvatsku školu u Trstu.

Prof. Ante Mrkušić. Na 5. ov. mj. preminuo je u Splitu, nakon kratke bolesti, p. u miru Ante Mrkušić. Pokojnik je bio rodom iz Podgore, vrstan nastavnik i dobrorodoljub. God. 1895. bio je izabran zastupnikom u dalm. saboru. Kasnije je, usled nekog spora sa pok. Bulatom, bio izstupio iz kluba stare narodnjačke stranke, te je podpisivao ondašnjoj trojici pravaških zastupnika interpelacije i prelogne. Pod konac one saborske periode položio je mandat i više se nije izticao u javnom životu. Kao profesor odgojio je nekoliko generacija, koje ga se sjećaju sa harnošću. Prekužer mu je bio liep sprovod uz obče saučesče. Mrtvo je tielo bilo prenešeno u Podgoru i sahranjeno u obiteljskoj grobnici. Pokoj mu vječni, a raztuženog obitelji duboko žalovanje!

Pjevači i pjevačice. Pjev. zbrova Hrvatskog Sokola umoljavaju se da marljivo i tačno dodju na kušnju. Uprava je odlučila kako je već javljeno, da u najkraće doba priredi u pozorištu Mazzoleni veliki koncert. Dužnost je stoga svakoga da ne izostane ni jednoj kušnji, a da koncerat uspije na svačije zadovoljstvo.

Ministri u Dalmaciji. Dozajemo, da je upravitelj ministarstva financija barun Engel naumio propovoditi Dalmacijom kroz predstojeće uzkrne praznike. Po svojim prilici kroz to doba zaletit će se po Dalmaciji i ministar trgovine Dr. Schuster pl. Bonnott.

Spličanin avlatičar. U Buku u Francuzkoj letio je ovih dana g. Injacije Bulimbašić smrtni liet Pegoudov sa izvrstnim uspjehom. On je djak Bleriotove škole, a rodom je Spličanin i dobar Hrvat. Gosp. Bulimbašić odputovao je u Zagreb, gdje će izvadjeti Pegoudov „Looping the hoop“. Iz Zagreba ide u Budimpeštu i u Beč.

Plaće državnih činovnika. Spriječiti se da se u slijedećim činovnicima, da ne primaju redovito svoje plaće, zbog zanemarenosti „R. čunarskih Odijela“.

Financijski Računarski odio sve ostale nadmašuje, jer tek nakon 5–6 mjeseci doznaće jednom premještenom činovniku plaću, a nakon godine dana doznaće mu putne troškove i kakove obavljene komisije

Zar nije sramotno?...

Valjda vode spekulaciju za nadoknaditi miljone Albaniju. I mogu, jer su zaista kao državni austrijski činovnici masno i plaćeni, a nadase po novoj izdaji pragmatiči, o kojih ćemo progovorit dođući put a uz to:

Videant consules.

Presjedništvo splijetske trgov. i obrt. komore. Ministar Trgovine potvrdio je ponovni izbor Petra Katalinča presjednikom a dr. Eduarda Grgića potpredsjednikom trgovinske i obrt. komore u Splitu za god. 1914.

Riješen učitelj. Zaplotnjačkim radom stanovitih kolega, učitelj V. V. u Šibeniku, bio je sivojedobno osudjen na 15 K globe, što bi u školi bio udario nekoga učenika. Pošto su presude kotarskog i okružnog suda povrijedile zakon, dotični se učitelj obratio na vrhovno sudište i bio je riješen djela stavljenog mu na teret. — Uvjereni smo, da će ova vijest obradovati učiteljstvo diljem Dalmacije, a gorko rastužiti dvije runjavje duše, koje se krite imenom učitelja-uzgojitelja.

Hrvatskom Sokolu da počasti upomenu blagopokojnog Nikole Pavelića iz Gospicu, darovao je gosp. dr. Ivo Krstelj K 5—.

Darovatelju najlepše zahvaljuje Uprava Hrvatskog Sokola.

Enciklopedist Retta u Šibeniku. Doputovao je ovamo akad. umjetnik profesor Retta, koji je svojim originalnim seansima postigao u cijelom svijetu nenadikrilije uspjehe. Repertoar njegov sastoji se iz: Ventrilogije (trbušni govor), koncertnog slikarstva, telepatije, iluzija, transformacija i hipnotizma.

Strani listovi su donijeli o njegovim sposobnostima vrlo pohvalne kritike. G.

Retta će prirediti samo 2 originalne predstave u kazalištu Mazzoleni na Uskrs. Nedjelja 12. i ponedjeljak 13. ov. mj.

Izbori u Gorici. Obavljen je i u prvom tijelu izbor sa potpunom pobnjdom talijansko njemačke alijance. Slovenski su kandidati dobili od 144 do 149 glasova.

Iskrena pobožnost. Dani su ove tuge i žalosti za vjernike, a svećenstvo bi i u tome imalo da prednjači i da bude uzorom u svemu. U katedrali obavljaju se u već svečane funkcije, ali takovom točnošću i pomnjom, da se i najošvjeđeniji vjernici zgražaju. Pjevanje je ispod svake kritike, te bi i najbolje bilo kad bi izstalo.

Napadno je osobito ponašanje u crkvi ugojenog našeg don t; kao pravi jezuita skrušeno se tobože lupa u prsa i klanja, samo što smatra dužnošću da svakoga kontrolira koji ulazi u crkvu a umije također da se izrugiva i nasmije za vrijeme najsvećanije službe pogreškama svojih kollega. Zar ne lijepi izgled?

Izložba hrvatskog narodnog veziva u Trstu. U subotu u 11 sati u jutro bila je otvorena u Trstu, u prostorijama Slovenske Čitalnice, izložba hrvatskog narodnog veziva, koju je pohodio i zem. namjestnih princ Hohenlohe sa obitelju, izraziv svoju poohvalu o istoj. Ideja je potekla od g. dr. J. Jedlowskoga i bankovnog činovnika Zlatka Turkovića. U tom smislu organizovao se bio odbor gospodja. Vezivo su dobili od zaslubne „Gospodjinske zadruge za narodno veživo“ u Zagrebu i Petrinji.

PROFESOR RETTA
Šibenik, 12. i 13. travnja t. g.
Kazalište Mazzoleni.

KNJIŽEVNOST I PROSVJETA.

Pavao Heyse. Njemački pjesnik, novelist, romanopisac i dramatičar Pavao Heyse umro je u 84. godini života. Rodjen od književničke obitelji (otac, stric i dijed mu bili su filolozi i stručni pisci), počeo je i on već u dvadesetoj svojoj godini g. 1850. izdavati svoje pjesme. Prvom svojom zbirkom stihova „Francesca di Rimini“ svrastao se u red pravih pjesnika, a kašnje je vrlo mnogo zbirki pjesama izdao. Napisao je stotine novela, koje su štampane u preko 20 zbirki. Njima je stekao pravu slavu i glavne svoje uspjehe. Drame, komedije i tragedije (u 34 sveska) davale su mu se po svim gotovo njemačkim kazalištima, a svojim romanima, kojih je takodjer napisao vrlo velik broj i koji se vrlo mnogo čitaju, dugo si trajni spomenik. Njegova djela: roman, novele, drame i pjesme oopsu preko 70 opsežnih svezaka. Mnogo je i prevodio sa talijanskog i španjolskog jezika na njemački, te mi i tu pripada velika zasluga.

„Narodno Jedinstvo“. Primili smo 2 broja „Narodnog Jedinstva“, nezavisnog političkog tjednika, što ga uređuje i izdava u Zagrebu g. Milan Marjanović. List je bogat gradivom i vješto uredjen. Stoji izvan stranaka, ali zastupa narodna i demokratska načela.

VELIKA ZLATARIJA
• Gi. PLANČIĆ •
Vis=STARIGRAD=Velaluka
ŠIBENIK.

Mjesto kućanice

traži inteligentna mladja udova vješta, marljiva te štedljiva u svakom pogledu kućanstva, k starijem dobro situirauom gosp. Cj. ponude pod „Udova Ingenjura“ Postrestante, Šibenik.

AUTO-GARAGE
Najam automobile

Javljam p. n. občinstvu da sam otvorio autogarage i najam automobile novih, vrlo elegantnih za 4 i 5 osoba.

Cijene veoma umjerene.

Telefon br. 61.

Niko Rossi.

OBJAVA!

Dajemo na znanje p. n. občinstvu da smo otvorili

PRODAJU VAPNA

uz slijedeće cijene:

100 kg. živoga vapna K 2.60

100 „gašenoga“ K 2--

(Franko Tvorница Crnica - Šibenik).

Naručbe upućuju se na adresu:

= BOTTIGELLI i ROSSI -- ŠIBENIK. =

Sa veleštovanjem

Peć za proizvodjanje vapna u Šibeniku.

Rietka prigoda!

Radi ogromne zalihe, uz snižene cene od 25%, može svaki nabaviti gotovih odiela i kabana najnovijeg kroja

Postola za gospodu; šešira svakovrstnih za gospodu
samo kod trgovca

PIO TERZANOVIĆ - ŠIBENIK.

Austrijsko parobrodarsko društvo na dionice

„DALMATIA“

uzdržava od 1. listopada 1913. slijedeće
glavne pruge:

Trst—Metković A (poštanska)
Polazak iz Trsta ponедјeljak u 5 sati posl.-podne
povratak svake subote u 6.30 sati prije podne.

Trst—Metković B (poštanska)
Polazak iz Trsta u četvrtak u 5 sati posle podne
povratak svakog utorka u 6.30 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska)
Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati posle podne
povratak u četvrtak u 6.30 sati prije podne.

Trst—Korčula (poštanska)
Polazak iz Trsta u srijedu u 5 sati posle podne
povratak u četvrtak u 6.30 sati prije podne.

Trst—Šibenik (poštanska)
Polazak iz Trsta u petak u 5 sati posle podne
povratak u četvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Makarska (trgovačka)
Polazak iz Trsta u utorak u 6 sati posle podne
povratak nedjelju u 1.15 posle podne.

Trst—Vis (trgovačka)
Polazak iz Trsta u subotu u 7 sati pos. podne
povratak svaki četvrtak u 7.15 pos. podne.

„HERCEG-BOSNA“

ZEMALJSKI OSJEGURAVAJUĆI ZAVOD ZA BOSNU I HERCEGOVINU,
Ravnateljstvo za Dalmaciju i Istru **SPLIT**, Marmontov trg. Telefon br. 149

Središnica
SARAJEVO

Dion. glavnica
K 4,000.000

Podružnice:
Osijek, Zagreb,
Rijeka, Beograd.

Zavod preuzima osiguranja; a) proti požaru, (makar ga i grom prouzročio
na zgrade, tvornice, strojeve, gospodarske i obrne zalihe, robu, pokretnine,
stoku itd. b) proti štetama od tuge uz naknadu potpune štete; c) proti
nezgodama za pojedinačno, kolektivno (skupno), odgovornosno osiguranje
itd., kao i proti nezgodama djece; d) protiv provalne kradje; e) proti
razbijanju stakala; f) proti štetama od prevoza robe vodom, kopnom i
željeznicama; g) na ljudski život i to: osiguranja za slučaj smrti, mješo-
vita odnosno osiguranja za slučaj doživljaja i smrti, osiguranja miraza,
životnih renta, udovinu i uzgojnina.

Premije osiguranja računaju se posve nisko. Štete se isplaćuju brzo i
kulantno! Zastupstva u svim gradovima i većim mjestima primaju ponude
za sve vrste osiguranja.

Jedino jugoslavensko dioničko poduzeće za osiguranje.

Ravnateljstvo u Splitu daje na zahtjev rado sve upute.

„CROATIA“

osiguravajuća zadruga u Zagrebu.

jedini je domaći osiguravajući zavod. :: Utemeljena g. 1884.

CENTRALA: Zagreb, u vlastitoj
palači, ugao Maravske i Prera-
dovljeve ulice.

PODRUŽNICE I GLAVNA ZA-
STUPSTVA: Osijek, Rijeka, Sar-
ajevo, Ljubljana i Novi Sad.

Podružnica u Trstu, Via del Lavatoio br. I., II. kat
Telefon 25-94

Ova zadruga prima uz povoljne uvjete sledeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. Osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti.
2. Osiguranja miraza.
3. Osiguranja životnih renta.

II. Protiv šteta od požara:

1. OSIGURANJA ZGRADA (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica
industrijalnih poduzeća).
2. OSIGURANJA POKRETNINA (pokućstva, dučanske robe, gospo-
darskih strojeva, blaga itd.).
3. OSIGURANJA POLJSKIH PLODINA (žita, sijena itd.).

III. Staklenih ploča protiv razlupanja.

Zamjodska imovina u svim poslovnim granama iznosi K 3,013.332.66
Prihod premija s pristojbama K 1,486.297.56
Isplaćene odštete od postanka zavoda K 5,624.162.96

Sposobni posrednici i akviziteri primaju se uz povoljne uvjete.

Zastupstvo za Šibenik i okolicu

VLADIMIR KULIĆ - ŠIBENIK

DUŽNICI, ŠALJITE PREDPLATU

Naslov za brzovje: „JADRANSKA“.

CENTRALA U TRSTU

Via della Cassa di Risparmio 5

(Vlastita kuća)

PODRUŽNICE: Dubrovnik - Kotor -
Ljubljana - Metković - Opatija -
Šibenik - Split - Zadar.

Kuponi žaložnica Zemljivo vre-
slijskog zavoda Kraljevine
Dalmacije plativi 1/II. kao
i uvučene žaložnice u-
novčujući se kod

JADRANSKE BANKE
u Trstu i svih
njezinih po-
družnica.

Pričuve K 700.000.
Dionička glavnica K 8,000.000.

Uložne knjižice - Po-
hrana i administracija
vrijednosnih papira. — Ku-
poprodaja tuzemnih i inozemnih
vrijednosnih papira, te deviza i
valuta. — Osiguravanje efekata proti
gubitku na tečaju pri vučenju. — Žiro
računi i tekući računi. — Unovčivanje mje-
nica, dokumenata, odrezaka i izvučenili vrijed-
nosnih papira. — Kreditna pisma čekovi, vagila,
naputnice. — Predujmovi i zajmovi na vrijednosne
papire, dionice sreće, robu (Warrants), brodove i t. d.
Gradjene vjeresije.

Pretinci (Safes) za čuvanje vrijednota u čelinčoj
sobi (Tresor) sa posebnim ključevima za klijente, u
kojim se pretincima može držati svakovrsne vrijednosti.

Prva slavenska tvornica ura za tornjeve

FRANJO MORAVUS, Brno

(Moravska) Nova ulica br. 25.

tvori i razašilje

Ure za crkvene zvo-

nike, dvorce, škole,

tvornice i vjećnice,

samo u Izvrstnoj Izrabi vrlo

jeftino.

ČUVENE NADZORNE URE.

Cienici šalju se na zahtjev badava.

Najviše odlikovanje za izvrstne proizvode.

I Z V O Z.

HRVATSKA TISKARA

(D.R KRSTELJ I DRUG
SIBENIK - DALMACIJA)

Veliko skladište svih vrsti tiskanica za župske i občinske urede.

Izradjuje sve vrsti posjetnica, poziva za zabave i koncerte,
jestvenike, diplome, cienike, protokole, brošure, itd. itd.

Svi poslovi izvršuju se najvećom preciznošću i vrlo brzo.

Vlastita knjigovežnica obskrbljena svim potrebnim i najmodernejšim strojevima
vima kao i onim za rezanje, perforiranje, pozlaćivanje
itd. Uvezuje sve crkvene knjige, Missale, protokole, brošure, te sve radnje u knjigovežku struku zasjecajuće.